

Nr 368.

Av herr **Carlsson, Carl, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skogsundervisningens omorganisation.

I propositionen nr 136 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag angående skogsundervisningens omorganisation.

Enligt detta förslag skulle erhållas *dels* å folkskolans grund en förbättrad 1-årig skogvaktareutbildning, *dels* å studentexamens grund en förbättrad 3½ à 4-årig jägmästareutbildning, med en därpå byggd högre utbildning, ledande fram till skoglig licentiatexamen. Med förvåning erfar man emellertid, att jordbruksministern icke föreslår någon å realexamen baserad skoglig utbildning. Detta synes oss i hög grad egendomligt, då man nu har mer än 40 års fördelaktig erfarenhet av resultatet av utbildningen vid skogsinstitutets och skogshögskolans forstmästarekurs, som är en 2-årig utbildning på basis av realexamen. I den nu framlagda propositionen hänvisas de realskolebildade till skoglig fackutbildning *antingen* vid förutnämnda skogsskolor *eller* att skaffa sig studentexamens kunskapsmätt i ett stort antal ämnen och därefter genomgå den bortåt 4-åriga högskolan. Vad detta innebär för personer med svag ekonomi torde vara uppenbart för envar: en ökad skuldsättning blir följd, eller också ett utestängande från en tidsenlig skoglig utbildning, som i årtionden med goda resultat stått öppen för de realskolebildade.

Ur ett yttrande av industriförbundet den 19 december 1935 till kungl. kommerskollegium över betänkanudet angående tillströmningen till de intellektuella yrkena tillåta vi oss citera: »Även den s. k. befolkningskrisen, vilken av de sakkunniga ofta åberopas, och som kan väntas leda till att kostnaderna för den sociala och individuella försörjningsplikten gent emot de gamla kommer att trycka hårt på de allt fåtaligare yngre generationer, som med sitt arbete skola svara för folkförsörjningen, talar för att man i tid bör sörja för att utgifterna för den högre teoretiska skolan och dess överbyggnader ej i onödan komma att tyngas av kostnader för utbildande av sådana elever, vilka på grund av sin praktiska läggning och sin mindre lämplighet för högre teoretiska studier naturligt bäst tjäna landet, om de så tidigt som möjligt ledas in på praktisk verksamhet. — — — I anslutning till vad härovan anförts om behovet att på ett tidigt stadium kunna avleda större eller mindre grupper av ungdom från de teoretiska skolorna till de praktiska yrkena, anser förbundet det emellertid minst lika viktigt, att denna yrkesorientering utvidgas till att omfatta även de praktiska yrkena för betjänandet av de elever, som avgå från folkskolan och realskolan.»

Oss synes uppenbart, att i vårt skogrika land skogsbrukets intressen böra vara en hela folkets sak. Problemet synes oss icke vara enbart att skogen skall få bästa vård, utan även att den skall ge bärgning åt de mest intresserade och mest lämpliga männen, vare sig de genomgått folkskola, realskola eller gymnasium. Av ett allsidigt och fullgott förslag till frågans lösning fordrar man otvivelaktigt, att även denna synpunkt skall vara tillvaratagen.

Av stor betydelse vid departementschefens ställningstagande i frågan torde vara de — som det visat sig — ensidigt tillrättalagda utredningar, som verkställts, speciellt av skogshögskolans lärareråd och styrelse. En av dessa uppgifter, som intagits i högskolestyrelsens betänkande (statens offentliga utredningar 1935: 9) går ut på, att det skulle vara lika dyrt, ja dyrare, att utbilda sig till forstmästare än att utbilda sig till jägmästare; i själva verket visar det sig, att den senare utbildningen är dubbelt så dyr som den förra. En annan uppgift, som på ett tidigt skede i utredningen måste ha påverkat en bedömares uppfattning i frågan, är högskolestyrelsens utredning beträffande behovet av högre utbildad skogspersonal. Det har i remissyttranden till Kungl. Maj:t påvisats, att de av skogshögskolan verkställda beräkningarna över detta antal torde vara missvisande. Skogshögskolans styrelse har gjort gällande, att en utexaminering av 25 per år skulle kunna antagas motsvara det normala rekryteringsbehovet, under det i remissyttranden gjorts gällande, att det erforderliga antalet skulle vara minst 30—35 man. Detta kan tyckas vara en fråga av underordnad vikt. Det bör då påpekas, att skogshögskolans lärareråd och styrelse på sin tid tillstyrkt en sänkning av elevantalet vid jägmästarekursen från 35 till 25, enär stora årskurser visat sig medföra betydande olägenheter av undervisningsteknisk art. Det synes oss emellertid framförallt uppenbart, att man bör fästa stor vikt vid, att det utbildade antalet inte blir för litet, och vilja vi här uttala vår förvåning över att — enligt departementschefens uttalande (sid. 32) — vid den inom jordbruksdepartementet verkställda utredningen ifrågakvarande spörsmål icke varit föremål för vidare behandling.

Vidare vilja vi påpeka, att de uppgifter, som till bestyrkande av det fåtaliga behovet tillfogats från betänkandet angående tillströmningen till de intellektuella yrkena, icke ge några som helst nya hållpunkter, enär de äro helt grundade på högskolestyrelsens nyssnämnda beräkningar, om vilka styrelsen själv uttalar, »att siffrorna äro osäkra».

Då frågan om behovet av högre utbildad skogspersonal här upptagits till diskussion, kan vidare framhållas, att skogshögskolan i sina beräkningar uppenbart ser alltför pessimistiskt på frågan om behovet av personer med högre skoglig utbildning. Organisationen av skogsförvaltningar har under senaste 10—15 åren varit föremål för rationaliseringar, men mycket talar för, att man nått bottenläget. Man siktar nu mot förbättrad skogsskötsel med kvalitéproduktion som mål. Detta kommer givetvis att kräva mer folk. Ökad användning av vedbränsle kommer att medföra intensivare gallringar,

och för att dessa så mycket som möjligt skola verka i riktning mot kvalitetsförbättring hos det kvarstående beståndet, fordras ett ytterligare antal av kvalificerade ledare och förrättningsmän. Dessutom kunna vi i detta samband tänka på det i dessa dagar framväxande behovet av skolade skogsmän till skogsägareföreningarna. En förbättrad lantbruksundervisning, var till departementschefen i dagarna tillkallat sakkunniga, kommer med största sannolikhet att medföra ökad skogsundervisning och ökat behov av för medlandet härav skickade skogsmän; enahanda följer har införandet av en nöjaktig kontroll beträffande avverkning och tillväxt (genom upprepade riksskogstaxeringar eller annorledes). Vidare komma med säkerhet vid inträffande ledighet en, kanske ej obetydlig, del av det stora antal högre skogliga befattningar, som äro besatta av skogsmän utan högre skoglig utbildning, att besättas av skogsmän med dylik utbildning. Här kunna de på realskolans grund utbildade skogsmännen, forstmästarna, vara särskilt lämpliga att tillgå. Att även de inom jordbruksdepartementet tillkallade utredningsmännen synas anse högskolestyrelsens beräkningar tilltagna i underkant visas därav, att de i sin P. M. föreslå inrättandet av en skogsbrukskurs, avsedd, bl. a., för utbildning av förvaltare för mindre skogsbruk, varmed jordbruk äro förenade. Denna från många håll starkt kritiserade kurs har emellertid icke medtagits i Kungl. Maj:ts förslag till skogsundervisningens omorganisation.

Vad beträffar de i propositionen framlagda förslagen i avsikt att bereda möjlighet för folkskole- och realskoleutbildade att vinna högre skoglig utbildning, vilja vi här uttala, att vi kommit till den bestämda uppfattningen, att de äga mycket litet praktiskt värde, och detta såväl av tids- som kostnadsskäl. Vad först beträffar de folkskoleutbildade så ser den för dem utstakade vägen ut så här: folkskola, minst 2 års skogspraktik med bl. a. kolareskola, 1-årig skogsskola, folkhögskola, 2-årig mycket forcerad studentkurs vid Vilans folkhögskola, och slutligen en bortåt 4-årig skogshögskola. Helt säkert är detta ett mycket ovisst företag för den folkskolebildade att ge sig in på. Visserligen talas det i propositionen om, att antagningsåldern vid skogsskolorna skulle sänkas till 19 år — men detta har ringa betydelse. Konkurrenten mellan de sökande kommer väl alltjämt att göra, att inträdesåldern vid skogsskolorna i framtiden liksom hittills kommer att hålla sig vid 24—25 år. Då skogsskolornas egentliga uppgift är att utbilda förmän för skogsbruket — arbetsledare — böra också eleverna ha uppnått en viss mognad; detta är av större vikt i vår tid än förr. Tänka vi oss, t. ex., att en folkskoleutbildad kommer in vid skogsskolan 24-årig, så är han 25 år, då han genomgått densamma. Han skulle därefter, enl. propositionen, genomgå folkhögskolans andra kurs och därefter — om han vinner inträde — en 2-årig, starkt forcerad »studentfabrik» vid Vilans folkhögskola. Enkel matematik säger, att han i så fall efter genomgången specialkurs är 27 à 28 år — och inträdesåldern till den förberedande jägmästarekursen vid Gar-

penberg har satts till icke fyllda 26 år. — Stort mycket bättre är icke den för de realskolebildade anvisade möjligheten att via Vilans folkhögskola slå sig fram till elevplatser vid den nyorganiserade skogshögskolan, sådan den i propositionen tänkes ordnad. — Även den för de realskolebildade anvisade möjligheten att efter komplettering till studentbetyg i ett flertal ämnen — modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik (allmän kurs, plus specialkurs), fysik och kemi, de tre sistnämnda ämnena på realinjen — synes oss innebära mycket litet av reellt värde för de realskolebildade.

Även om några enstaka folkskole- eller realskolebildade verkligen skulle kunna taga sig in på skogshögskolan efter ovannämnda linjer, så utgör den anvisade vägen ett för ifrågavarande klientel i allmänhet alltför dyrt företag. Och inför ovissheten beträffande möjligheten att verkligen vinna inträde vid jägmästarekursen torde i många fall aspiranter anse det säkrast att i vanlig ordning avlägga studentexamen.

Enligt propositionen skulle kostnaderna för eleverna för genomgång av den nya skogshögskolan belöpa sig till c:a 8 500 kronor. För genomgång av den nuvarande, på realskolan grundade forstmästarekursen angives 5 250 kronor som ett medelvärde. Vi vilja här erinra om, att skogshögskolans styrelse i sin utredning, som ligger till grund för det i propositionen upptagna omorganisationsförslaget, gjorde gällande, att det kostade 10 000 à 11 000 kronor att från realexamen vinna forstmästareutbildning. Den verkliga kostnaden är emellertid den ovan angivna 5 250 kronor, praktik-kostnader och kostnader för komplettering av skolbetyg inräknade. För att erhålla en riktig jämförelse mellan dessa kostnader, böra till de ovan angivna 8 500 kronor för genomgång av den nya jägmästarekursen läggas kostnaderna från realexamen fram till studentexamen, 1 500 à 4 500 kronor (medeltal 3 000 kronor). En sann jämförelse skulle alltså ställa sig så här: jägmästareutbildning 11 500 kronor, forstmästareutbildning 5 250 kronor. Med andra ord: jägmästareutbildningen blir även i framtiden ungefär dubbelt så dyr som den nuvarande forstmästareutbildningen, vilken Kungl. Maj:t vill avskaffa.

Med den nu föreslagna jägmästareutbildningen som enda möjlighet till högre skoglig utbildning kommer att ske ett uppenbart favoriserande av gymnasiestädernas innevånare på landsbefolkningens bekostnad. Från skogs- och jordbruksbygderna få endast de välsituerades söner råd att genomgå kursen, eller också förorsakas en för varken den enskilde eller staten önskvärd ökad skuldsättning.

Det främsta resultatet av den framlagda propositionen skulle således bli slopandet av den nuvarande forstmästarekursen, slopandet av den skogliga utbildning, som nu ansluter sig till ett skolplan mellan folkskola och gymnasium. Vägarna över Vilan och över de många kompletteringarna äro, som påpekats, ingen ersättning för kursen i fråga. Departementschefens anslutning till strävandena för en indragning av forstmästarekursen vilar på en

underskattning av realexamen som grund för skoglig utbildning. Den skulle icke vara »särskilt lämpad». Att det är en uppenbar underskattning visar det, från många håll vitsordade, för det enskilda skogsbruket verkligt värdefulla resultat, som forstmästarekursen under sin 40-åriga tillvaro utvisat. Den av en lång och värdefull praktik föregångna forstmästarkursen är en god utbildning av hög kvalité på realskolans grund. Strävandena till att indraga forstmästarekursen — från början starkt betingade av svåra arbetsförhållanden bland jägmästarna — har också från utredningsarbetets begynnelse mött starka gensägelser. I skogshögskolans lärarråd stodo 3 röster mot majoritetens 4. I skogshögskolestyrelsen reserverade sig av styrelsens fem ledamöter tvenne sådana kännare av det enskilda skogsbruket som landshövding Ringstrand och direktören i trävaruexportföreningen J. L. Ekman. Man måste säga, att den nuvarande skogsundervisningsorganisationen med forstmästarekurs icke förtjänar det underbetyg, som utredning och proposition vill ge. Det nuvarande enskilda skogsbruket — till dels ett resultat av skogsmännens ansträngningar — har en hög standard. Väktliga uttalanden därom finnas återgivna i socialiseringsnämndens undersökning över Sveriges enskilda skogar (sid. 283—285).

Uppgifter och uttalanden i skogshögskolestyrelsens betänkande, upptagna i föreliggande proposition, vilja ge ett intryck av, att forstmästarna äro så fåtaliga, att en särskild utbildningslinje för dem icke kan vara försvarlig. Det kan häremot anföras, att forstmästare till en väsentligt större del än jägmästare bekläda skogliga befattningar inom det för vår utrikeshandel dominerande enskilda skogsbruket. Nya arbetsfält — förut förbehållna jägmästare — ha under de senaste åren på grund av ändrad lagstiftning öppnats för forstmästare vid de ecklesiastiska skogarna och vid häradsallmänningarna.

Redan från början har utredningsarbetet präglats av energiska strävanden att motivera skogshögskoleundervisningens koncentrerande till en reformerad jägmästarekurs — enhetslinjen — och till ett borttagande av forstmästarekursen. Reservanten Halden gör till lärarrådets betänkande det anmärkningsvärda utlåtandet: »Utgångsläget för behandlingen har varit forstmästarekursens indragning och andra alternativ hade därför ej kunnat ägnas någon ingående prövning». Den vid utredningen inom departementet särskilt tillkallade sakkunnige herr A. Löf kan börja sin reservation med uttalandet: »Då förutsättningen för de sakkunnigas överläggningar om den högre skogsundervisningens ordnande varit, att blott en utbildningslinje hädanefter skall förekomma vid skogshögskolan, har frågan om en utbildningslinje byggd direkt på realskolans grund icke kunnat diskuteras.» Och så sent som i januari detta år finner sig Sveriges skogsägareförbund föranlett påpeka, att det »uppmärksammat, att förutsättningarna för utredningen fört till det föreliggande förslaget». Samma strävanden måste man tyvärr säga även präglar den nu framlagda propositionen. På sid. 8 uttalar departe-

mentschefen att »jag i det följande kommer att förbigå sådana i utredningar och yttranden framlagda detaljförslag, vilka förutsätta bibehållandet av utbildningslinjer, som av mig föreslås till indragning». Så förbigås följdenligt — för att icke nämnda andra ställen — de yttranden till förmån för en med forstmästarkursen jämförbar utbildning på realskolans grund, som fällas av den vid arbetet inom departementet tillkallade sakkunnige herr K. Lindman och av lantbruksstyrelsen i dess remissvar av januari 1936. I stället för att förutsättningslöst söka de för skogsbruket och skogsfolket bästa och erforderliga utbildningsformerna strävade man uppenbart från början till detta enda mål: jägmästarekursens stärkande och forstmästarekursens slopande.

Enligt vårt förmenande utgör i föreliggande proposition framlagda förslag ingen lösning av frågan om den svenska skogsundervisningen i dess helhet. Då det icke torde vara möjligt att under riksbehandlingen göra de ändringar i propositionen, som betingas av ovan anförda synpunkter, nödgas vi yrka avslag å förslaget i dess helhet. Innan frågan ånyo upptages, bör en ny utredning verkställas, som syftar till bibehållandet av en utbildningslinje, motsvarande den nuvarande forstmästareutbildningen.

Med stöd av ovanstående hemställas,

dels att Kungl. Maj:ts proposition nr 136 måtte av riksdagen avslås;

dels att riksdagen måtte för budgetåret 1936—1937 anslå de belopp, som äro erforderliga för uppehållande av skogsundervisningens nuvarande organisation.

Stockholm den 28 mars 1936.

C. A. Carlsson.

Joh. Larsson
i Örbyhus.

Per Andersson.

A. O. Frändén.

Carl Lindmark.